

นิพนธ์ต้นฉบับ

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19
ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่**

กุศมัลย์ น้อยผา^{1*} วิทวัส หมดอ² ปิชาพร รวียา³ และ พิมพวิภา เกิดสุข³

¹*รศ.ดร., ²*แพทย์แผนไทย, ³*นิสิต, คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดพัทลุง 93210

*ผู้นิพนธ์ที่ให้การติดต่อ E-mail: kusumarn.n@hotmail.com

Received date: September 7, 2022; Revised date: November 14, 2022; Accepted date: December 15, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 2) ระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุระหว่าง 20-59 ปี จำนวน 414 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และ การรับรู้ประโยชน์ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาที่ได้มาซึ่งสมุนไพร รูปแบบสมุนไพร และปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน ระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 85.02 โดยกลุ่มตัวอย่างมีการดื่มหรือรับประทานอาหารที่มีส่วนผสมของขิงเพื่อเสริมภูมิคุ้มกันและป้องกันโรคโควิด 19 มากที่สุด ร้อยละ 97.83 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ความรู้ ทักษะ การรับรู้ประโยชน์ รูปแบบสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชน ดังนั้น โดยสรุปการให้ข้อมูลเพื่อให้ประชาชนรับรู้ประโยชน์และวิธีการใช้สมุนไพรที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 และนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: โควิด 19, สมุนไพร, การป้องกัน

Factors Relating to Herbs Use Behavior for COVID-19 Prevention Among People Living in Mueang District, Krabi Province

Kusumarn Noipha^{1*} Wittawat Mard-e² Patchaporn Raweeya³
and Pimwipa Kerdsuk³

¹*Assoc. Prof., ²Thai Traditional Medicine, ³Student, Faculty of Health and Sports Science,
Thaksin University, Phatthalung 93210, Thailand.

*Corresponding Author E-mail: kusumarn.n@hotmail.com

Abstract

This cross-sectional survey research aims to study 1) factors relating to herbs use behavior for prevention among people living in Mueang District, Krabi Province. 2) the behavior level of using herbs to prevent COVID-19, 3) factors for using herbs to prevent COVID-19. The sample group was people in Muang District, Krabi Province. Study in a sample aged 20 – 59 years of 414 people. Accidental Sampling was employed. Data is collected by questionnaires and were analyzed using mean, percentage, standard deviation, chi-square, and Pearson correlation coefficient.

The results showed Factors for using herbs to prevent COVID-19 consisted of personal factors such as gender, age, education level, occupation and monthly income. Predisposing factors include knowledge, attitude, perceived benefit. Enabling factors to have include the channels of obtaining herbs, expenses of acquiring herbs, herbal form, reinforcing factors include personal media exposure, specialized media exposure, mass media exposure. The behavior level of using herbs to prevent COVID-19 was moderate, accounting for 85.02 percent. The sample group had the highest amount of drinking or eating foods containing ginger to enhance immunity and prevent COVID-19, accounted for 97.83 percent. Factors relating to herbs use behavior for COVID-19 prevention among people living in Mueang District, Krabi Province, were sex, age, monthly income, knowledge, attitude, perceived benefit, cost and price of herbs, herbal form, personal media exposure, specialized media exposure, mass media exposure. Therefore, in summary, it is important to provide information so that people know the benefits and how to use herbs correctly to create a behavior for COVID-19 prevention and be prone to a better quality of life.

Keywords: COVID-19, Herbs, Prevention

บทนำ

โรคติดต่ออุบัติใหม่ซึ่งเริ่มมีการระบาดจากเมืองอู่ฮั่น ในประเทศจีน ที่ลุกลามขยายการระบาดไปทั่วโลก ในปัจจุบัน หรือโรคโควิด 19 เป็นโรคที่ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก โดยเชื่อที่เป็นสาเหตุ คือ เชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งเป็นเชื้อตระกูลเดียวกันกับโควิด 19 ที่สามารถติดต่อเข้าสู่คน ผ่านทางการไอ จาม สัมผัสโดยตรงกับสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำลาย ในระยะเวลาไม่กี่เดือน พบว่าการระบาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำหรับประเทศไทย มีการระบาดของโรคเป็นอันดับ 80 ของโลก ในขณะเดียวกันในส่วนของจังหวัดกระบี่ได้กำหนดมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเข้มงวดก่อนหน้านี้ทำให้สถานการณ์แพร่ระบาดมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงระดับความเข้มข้นของมาตรการควบคุมป้องกันโรคโควิด 19 เพื่อให้สถานการณ์ของจังหวัดทรงตัว ไม่มีการระบาดเพิ่มขึ้นประชาชนในจังหวัดกระบี่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ทั้งนี้มีการบูรณาการให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ควบคู่กับการใช้มาตรการควบคุมโรคที่เข้มข้นทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับมาตรการด้านสาธารณสุข¹

ปัจจุบันกระแสความตื่นตัวในเรื่องของการใช้สมุนไพรกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากยาแผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บบางชนิดให้หายขาดได้ ประชาชนส่วนใหญ่จึงเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยการเลือกรับประทานอาหารจำพวกพืชผักสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสมุนไพรนอกจากจะเป็นประโยชน์ทางยาแล้วยังปลอดภัยจากสารเคมีอีกด้วย สำหรับประชาชนในภาคใต้ส่วนใหญ่พฤติกรรมการใช้พืชสมุนไพรจะสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม โดยการรับประทานผักพื้นบ้านร่วมอาหารหลัก²

ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ที่เกิดขึ้น ได้แพร่อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีวัคซีนที่ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันต้านต่อโรคโควิด 19 แล้วก็ตาม แต่จำนวนผู้ติดเชื้อยังคงเพิ่มจำนวน ประกอบกับการกลายพันธุ์ของเชื้อยังมีอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาวัคซีนใหม่ๆ รวมถึงยาที่ใช้สำหรับรักษาโรคยังคงอยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาและวิจัยต่อไป ดังนั้นทำให้ประชาชนพยายามหาวิธีดูแลและป้องกันตนเองเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วยมีผู้คนจำนวนไม่น้อยหันมาสนใจสมุนไพรไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีรายงานวิจัยว่าสมุนไพรไทย เช่น ฟัทะลายโจร กระชายขาว มีฤทธิ์ในการยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์ไวรัสโคโรนา และยังสามารถเสริมภูมิคุ้มกันต้านทานให้กับร่างกายได้ดีอีกด้วย ทำให้กระทรวงสาธารณสุขได้เชิญชวนให้ประชาชนหันมาใช้สมุนไพรไทยในการป้องกันและรักษาโรคโควิด 19 เช่น ฟัทะลายโจร ชิง กระชายขาว ขมิ้นชัน มะขามป้อม³ เป็นต้น ที่ผ่านมามีจังหวัดกระบี่มีจำนวนผู้ติดเชื้อไม่มาก (ไม่ได้ติดเชื้อโควิด 19 สูงสุด 10 อันดับของประเทศ) อาจเนื่องมาจากประชาชนชาวกระบี่อาจได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องการใช้สมุนไพรดังกล่าวข้างต้นหรือสมุนไพรอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจทำให้มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการป้องกันการติดเชื้อจากโรคโควิด 19 หรือไม่ ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการป้องกันอย่างไร เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะสามารถนำข้อมูลดังกล่าว มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สมุนไพรเพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด 19 ที่ถูกต้องของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรสาธารณสุขในการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ได้มาจากการทบทวนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแผนการดำเนินการศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และเพื่อศึกษาปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

โดยมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยกำหนดให้ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพร ปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกัน โควิด 19 จากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน เป็นตัวแปรต้น ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 เป็นตัวแปรตามของงานวิจัย ดังภาพที่ 1

ระเบียบวิธีศึกษา

งานวิจัยเป็นวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากข้อมูลสำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประมวลผล ณ ปี พ.ศ. 2564 พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ 20-59 ปี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 74,231 คน เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) มีดังนี้ 1) ผู้ที่มีอายุ 20 - 59 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 2) ไม่มีปัญหาทางการมองเห็น และการอ่าน 3) สามารถเข้าใจภาษาไทยและสามารถตอบแบบสอบถามได้ 4) ปัจจุบันอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มากกว่า 6 เดือน 5) มีประสบการณ์ในการใช้สมุนไพร 6) เป็นผู้ที่สนใจและยินดีให้ข้อมูล และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้ที่ไม่สามารถตอบข้อมูลในแบบสอบถามจนแล้วเสร็จ

กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 20-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จำนวน 398 คน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่⁴ เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อป้องกันความไม่

ครบถ้วนและไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามจึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4 ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 414 คน เนื่องเป็นการเก็บแบบถามผ่านทางออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยใช้แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ปัจจัยบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการใช้ยาสมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยข้อคำถามที่ตอบ “ใช่” มีจำนวน 8 ข้อ ข้อคำถามที่ตอบ “ไม่ใช่” มีจำนวน 7 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะตัวเลือก 3 คำตอบ คือ ใช่ ไม่ใช่ และ ไม่ทราบ โดยเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดและไม่ทราบได้ 0 คะแนน เป็นการแบ่งระดับความรู้เป็น 3 ระดับ แบ่งระดับโดยอิงเกณฑ์ของบลูม⁵ ดังนี้ คะแนนร้อยละ 0 - 59.99 อยู่ในระดับต่ำ คะแนนร้อยละ 60 - 79.99 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนร้อยละ 80 - 100 อยู่ในระดับสูง

3. แบบสอบถามทัศนคติและการรับรู้ประโยชน์ต่อการใช้ยาสมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 จำนวน 18 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากงานวิจัยของวิริญญา เมืองช้าง⁶ มีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับ ข้อคำถามเชิงบวก (Positive Statement) เห็นด้วยมากที่สุด = 5 เห็นด้วยมาก = 4 เห็นด้วยปานกลาง = 3 เห็นด้วยน้อย = 2 เห็นด้วยน้อยที่สุด = 1 และคะแนนข้อคำถามเชิงลบ (Negative Statement) เห็นด้วยมากที่สุด = 1 เห็นด้วยมาก = 2 เห็นด้วยปานกลาง = 3 เห็นด้วยน้อย = 4 เห็นด้วยน้อยที่สุด = 5

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในการเลือกใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ที่ข้อความมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท⁷ ลักษณะคำถามมีทางบวกและทางลบจำนวน 12 ข้อ ข้อคำถามทางบวก จำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามทางลบ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์⁸ ดังนี้ ระดับต่ำมีค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.33 ระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.66 ระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 3.67 - 5.00

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 เป็นข้อคำถามที่ข้อความมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท⁷ ลักษณะคำถามทางบวกและทางลบจำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามทางบวก จำนวน 4 ข้อ ข้อคำถามทางลบ จำนวน 2 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์⁸ ดังนี้ ระดับต่ำมีค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.33 ระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.66 ระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 3.67 - 5.00

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 เป็นการดัดแปลงแบบสอบถามมาจากงานวิจัยของวิริญญา เมืองช้าง⁶ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ประกอบด้วย ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาของสมุนไพร และรูปแบบของสมุนไพร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

4.2 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

4.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 มี 10 ข้อ โดย ลักษณะคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย ให้คะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์⁸ ดังนี้ระดับต่ำมีค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66 ระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33 และระดับสูงมีค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00

4.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการการใช้สมุนไพรชนิดอื่น ๆ ในการป้องกันโควิด 19

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 1) ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์แผนไทย 2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข หาค่าIOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดตรัง หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการใช้ยาสมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 เท่ากับ 0.86 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 เท่ากับ 0.96 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 เท่ากับ 0.90 แบบสอบถามเกี่ยวกับ และแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 เท่ากับ 0.79

การพิทักษ์สิทธิ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ รหัสโครงการ COA No.TSU 2022_076 REC No.0134

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ Google form เพื่อรับข้อมูลการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ก่อนบันทึกข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistics) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่วัดแบบกลุ่มกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square Test)

3. สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์⁹ (r) ดังนี้

- ± 0.81 ถึง ± 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
- ± 0.61 ถึง ± 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง
- ± 0.41 ถึง ± 0.60 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
- ± 0.21 ถึง ± 0.40 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
- ± 0.00 ถึง ± 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 414 ราย พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 56.04 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี มากที่สุดร้อยละ 46.38 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 30.68 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุดร้อยละ 72.46 ประกอบอาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษา มากที่สุดร้อยละ 41.06 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 34.06 ดังตารางที่ 1

2. ปัจจัยนำ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับสูง(คะแนนร้อยละ 80-100) คิดเป็นร้อยละ 65.70 ดังตารางที่ 2 ความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ที่กลุ่มตัวอย่าง เลือกตอบจำแนกเป็นรายข้อ ข้อความที่ตอบถูกมากที่สุด คือ “จึงมีสรรพคุณช่วยบรรเทาอาการหวัดและป้องกันการติดเชื้อที่ก่อโรคโควิด 19” ร้อยละ 95.41 ข้อความที่ตอบผิดมากที่สุด คือ “กระชายขาวมีฤทธิ์ต้านเชื้อไวรัสที่ก่อโรคโควิด 19 ในระยะก่อนการติดเชื้อเท่านั้น” ร้อยละ 29.71 ข้อความที่ไม่ทราบคำตอบมากที่สุด คือ “กระชายขาวมีฤทธิ์ต้านเชื้อไวรัสที่ก่อโรคโควิด 19 ในระยะก่อนการติดเชื้อเท่านั้น” ร้อยละ 28.02

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับสูง(คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00) คิดเป็นร้อยละ 78.99 ดังตารางที่ 2 ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 มากถึงมากที่สุด ได้แก่ ข้อความว่า “ควรสนับสนุนให้ใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 เพราะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย” คิดเป็นร้อยละ 66.91 กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ปานกลาง อันดับ ได้แก่ ข้อความว่า “เมื่อดูจากลักษณะ สี กลิ่นและรสชาติของสมุนไพร ท่านคิดว่าเป็นอุปสรรคต่อการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19” คิดเป็นร้อยละ 31.40 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 น้อยถึงน้อยที่สุด อันดับแรก ได้แก่ ข้อความว่า “การใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ทำให้เฝ้าระวังมากขึ้น” คิดเป็นร้อยละ 76.09

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับสูง(คะแนนเฉลี่ย 3.67-5.00) คิดเป็นร้อยละ 78.02 ดังตารางที่ 2 การรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 ที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบจำแนกรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 ที่เห็นด้วยมากที่สุด คือข้อความว่า “การใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ไม่มีผลดีและทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น” คิดเป็นร้อยละ 62.08 ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 คือข้อความว่า “การใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 จะให้ผลการรักษาช้าแต่สามารถบรรเทาอาการหรือรักษาโรคได้” คิดเป็นร้อยละ 22.95

3. ปัจจัยเอื้อ

ช่องทางการได้มาซึ่งสมุนไพรส่วนใหญ่ได้มาโดยการซื้อจากร้านขายยา ร้อยละ 44.44 ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายและราคาที่ทำให้ประชาชนเลือกใช้สมุนไพร คือ ประหยัดค่าใช้จ่าย มากที่สุดร้อยละ 49.76 และรูปแบบสมุนไพรที่ทำให้ประชาชนเลือกใช้สมุนไพรมากที่สุด คือ เม็ด ลูกกลอน แคปซูล ขาขง ร้อยละ 47.34 ดังตารางที่ 3

4. ปัจจัยเสริม

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อส่วนบุคคลที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ บุคลากรทางสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 47.83 สื่อเฉพาะกิจ ที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ ป้ายประกาศ/โปสเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 52.42 สื่อเฉพาะกิจ ที่ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 79.95 ดังตารางที่ 4

5. พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19

พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 85.02 ดังตารางที่ 5 พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายข้ออันดับแรก ได้แก่ ท่านมักจะดื่มหรือรับประทานอาหารที่มีส่วนผสมของขิงเพื่อเสริมภูมิคุ้มกันและป้องกันโรคโควิด 19 อันดับสองได้แก่ ท่านมักจะดื่มน้ำขิง เมื่อมีอาการไอและเจ็บคอ และอันดับสามได้แก่ ท่านรับประทานมะขามป้อมเมื่อมีอาการเจ็บคอ ไอ และมีเสมหะ

นอกจากสมุนไพร 5 ชนิดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ประชาชนยังมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรตัวอื่น ๆ เช่น หอมแดง กระเทียม กะเพรา ตะไคร้ มะนาว สมอไทย พูลควาสมุนไพรห้าราก มะกรูด พริกไทยสด ทุเลื่อ เห็ดหลินจือ ใบกระท่อม และข่า

6. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังตารางที่ 6

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ($r = 0.19$) ทิศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ($r = 0.19$) การรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($r = 0.24$) ดังตารางที่ 7

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพรมีความสัมพันธ์พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ($p < 0.01$, $P < 0.025$) ดังตารางที่ 8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.005$) ดังตารางที่ 8

อภิปรายผล

1. ปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ทศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพร และปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน เป็นปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2. ระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างมีการใช้สมุนไพรบางตัวและไม่ได้ใช้เป็นประจำ โดยประชาชนมักจะดื่มหรือรับประทานอาหารที่มีส่วนผสมของขิง เพื่อเสริมภูมิคุ้มกันและป้องกันโรคโควิด 19 มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ โรสนานี เหมตระกูลวงศ์¹⁰ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า พฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ได้ดังนี้

ด้านเพศ ผลการศึกษา พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.5$) อาจกล่าวได้ว่าเพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กลุ่มอายุที่ศึกษาคือ 20-59 ปี อยู่ในวัยทำงาน อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเป็น นักเรียน/นักศึกษา รองลงมาคือ ข้าราชการ/พนักงานรัฐ จึงทำให้มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิริยญา เมืองช้าง⁶ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา

ด้านอายุ ผลการศึกษา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่อายุ 20-

30 ปี จะมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพมากกว่าวัยอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญเรือน ก้าววิตู¹¹ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนในเขตภาคีเจริญ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ โรสนานี เหมตระกูลวงศ์¹⁰ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะทำให้มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญที่เป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกที่จะปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ จึงส่งผลให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกันไป สอดคล้องกับการศึกษาของ โรสนานี เหมตระกูลวงศ์¹⁰ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สอดคล้องกับการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง⁶ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา

ด้านอาชีพ ผลการศึกษา พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.25$) กล่าวได้ว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากทุกอาชีพสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรได้เหมือนกัน และในปัจจุบันก็สามารถเลือกหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรได้อย่างหลากหลายวิธี สอดคล้องกับการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง⁶ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา สอดคล้องกับการศึกษาของ โรสนานี เหมตระกูลวงศ์¹⁰ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ด้านรายได้ ผลการศึกษา พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) กล่าวได้ว่า รายได้ที่แตกต่างกัน จะทำให้มีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น ประชาชนจะใช้วิธีการรักษาที่เหมาะสมกับฐานะของตน สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญเรือน ก้าววิตู¹¹ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนในเขตภาคีเจริญ พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา อ้วนเต็บ¹² ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้

สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อำเภอสามโก้ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อำเภอสามโก้ จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ทักษะคิดต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ($r=0.189$) และจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาจทำให้มีความรู้ในระดับสูง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และข้าราชการ/พนักงานรัฐ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการหาความรู้เรื่องสมุนไพร และมีการสืบค้นหาจากแหล่งข้อมูลที่หน้าเชื่อถือ แต่ในขณะเดียวกันความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในระดับต่ำมาก อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ แต่ยังขาดการไปใช้

ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ($r=0.190$) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีช่องทางในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรอย่างหลากหลาย ทั้งสื่อบุคคล เช่น สมาชิกในครอบครัว/ญาติ บุคลากรทางสาธารณสุข เป็นต้น สื่อเฉพาะกิจ เช่น หนังสือ วารสาร การเข้ารับการอบรม เป็นต้น และสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งสื่อเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการทัศนคติ แต่ในขณะเดียวกันทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในระดับต่ำมาก อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดี แต่ยังขาดการไปใช้

การรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ($r=0.243$) และจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรอยู่ในระดับสูง ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดกับการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ “ การใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ถึงจะให้ผลการรักษาช้าแต่สามารถบรรเทาอาการหรือรักษาโรคได้ ” และประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ “ การใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 ไม่มีผลดีและทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น ” เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเคยมีประสบการณ์การใช้สมุนไพรมาก่อน จึงให้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ และความพึงพอใจ แต่ในขณะเดียวกันทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในระดับต่ำมาก อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดี แต่ยังขาดการนำไปใช้

ความรู้ ทักษะคิด และการรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง⁶ โดยผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ทักษะคิด และการรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ผลการศึกษา พบว่า ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพรไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.99$) กล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้สมุนไพรมาจากการซื้อจากร้านขายยา อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา และข้าราชการ/พนักงานรัฐ ทำให้มีการเลือกซื้อสมุนไพรจากร้านขายยา เพราะง่าย และสะดวกต่อการซื้อ

ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร ผลการศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายและราคาที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เลือกใช้สมุนไพร คือ สมุนไพรมีราคาถูกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย อาจเป็นไปได้ว่า ราคาของสมุนไพรทำให้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะเลือกใช้สมุนไพร

รูปแบบสมุนไพร ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบสมุนไพรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.025$) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารูปแบบสมุนไพรที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างอยากใช้มากขึ้นคือสมุนไพรเมื่อนำมาแปรรูปเป็น เม็ด ลูกกลอน แคปซูล ชาชง ฯลฯ เพื่อใช้ได้ง่ายขึ้น ทำให้ท่านอยากใช้มากขึ้น

ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และ ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร รูปแบบสมุนไพร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง⁶ โดยผลการศึกษาพบว่า ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา แต่ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพรและรูปแบบสมุนไพร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา

ปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากบุคลากรสาธารณสุข และรองลงมาก็คือ สมาชิกในครอบครัว/ญาติ

ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อเฉพาะกิจ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.005$) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากป้ายประกาศ/โปสเตอร์ และรองลงมาก็คือ วารสาร

ด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อมวลชน พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จาก อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ อาจเนื่องมาจากเป็นแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารได้มากที่สุด

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิริญญา เมืองช้าง⁶ โดยผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในจังหวัดพะเยา

ข้อสรุป

จากการศึกษานี้ พบว่า ปัจจัยการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง จะประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพร และปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน ซึ่งระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ทักษะติดต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 และการรับรู้ประโยชน์จากการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพรปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 จากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำข้อมูลดังกล่าว มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สมุนไพรเพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด 19 ที่ถูกต้องของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรสาธารณสุขในการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการป้องกันโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สมุนไพรเพียงบางตัวและไม่ได้ใช้เป็นประจำ ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางสาธารณสุขในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะนำมาสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำข้อมูลดังกล่าว มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สมุนไพรเพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด 19 ที่ถูกต้องของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรสาธารณสุขในการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง ในการสนับสนุนทุนวิจัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ สถานที่ในการดำเนินงานวิจัย

ตาราง ภาพ และแผนภาพ

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	182	43.92
หญิง	232	56.04
อายุ		
20-30	192	46.38
31-40	127	30.68
41-50	84	20.29
51-59	11	2.66
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	6	1.45
ระดับมัธยมศึกษา	65	15.70
ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	300	72.46
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	43	10.39
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐ	134	32.37
รับจ้าง	55	13.29
นักเรียน/นักศึกษา	170	41.06
อื่น ๆ เช่น ค้าขาย	55	13.29
รายได้		
น้อยกว่า 10,000	141	34.06
10,000-15,000	104	25.12
มากกว่า 15,000	169	40.82

ตารางที่ 2 ปัจจัยนำด้านความรู้ ทักษะ และการรับรู้ประโยชน์ต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19

ปัจจัยนำ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19		
ระดับสูง (คะแนนร้อยละ 80 – 100)	272	65.70
ระดับกลาง (คะแนนร้อยละ 60 - 79.99)	49	11.84
ระดับต่ำ (คะแนนร้อยละ 0 - 59.99)	93	22.46
ระดับทักษะต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19		
ระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00)	327	78.99
ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66)	87	21.01
ระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33)	0	0
ระดับการรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19		
ระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00)	323	78.02
ระดับกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66)	90	21.74
ระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33)	1	0.24

ตารางที่ 3 ปัจจัยเอื้อด้านช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร ค่าใช้จ่ายหรือราในการได้มาซึ่งสมุนไพร และรูปแบบสมุนไพร

ปัจจัยเอื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร		
ปลูกเอง	58	14.01
ซื้อจากรพ. / รพ.สต.	42	10.14
ซื้อจากตลาด	129	31.16
ซื้อจากร้านขายยา	184	44.44
อื่น ๆ	1	0.24
ค่าใช้จ่ายหรือราในการได้มาซึ่งสมุนไพร		
ราคาถูก ประหยัดค่าใช้จ่าย	206	49.76
ราคาถูกกว่ายาแผนปัจจุบัน	55	13.29
ประสิทธิภาพคุ้มค่าเมื่อเทียบกับราคา	153	36.96
รูปแบบสมุนไพร		
เม็ด ลูกกลอน แคปซูล ชาชง	196	47.34
แต่งกลิ่นและเพิ่มสีสันทดลองปรับรสให้กินง่าย	167	40.34
บรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย	50	12.08
อื่น ๆ คือ ปลอดภัย	1	0.24

ตารางที่ 4 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่อมวลชน

ปัจจัยเสริม	จำนวน	ร้อยละ
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล		
สมาชิกในครอบครัว/ญาติ	169	40.82
บุคลากรทางสาธารณสุข	198	47.83
หมอฟันบ้าน	19	4.59
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)	24	5.80
อื่น ๆ เช่น เพื่อนบ้าน อาจารย์	4	0.97
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ		
หนังสือ/คู่มือ	27	6.52
ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	217	52.42
แผ่นพับ	21	5.07
ใบปลิว	20	4.83
วารสาร	94	22.71
นิทรรศการเกี่ยวกับสมุนไพร	8	1.93
เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับสมุนไพร	24	5.80
อื่น ๆ	3	0.72
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน		
วิทยุ	5	1.21
โทรทัศน์	62	14.98
อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์	331	79.95
เสียงตามสายของหมู่บ้าน	1	0.24
นิตยสาร	7	1.69
หนังสือพิมพ์	8	1.93

ตารางที่ 5 ระดับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
(n= 414)

ระดับพฤติกรรมใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (ใช้มาก) (ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.00)	25	6.04
ระดับกลาง (ใช้ปานกลาง) (ค่าเฉลี่ย 1.67 – 2.33)	352	85.02
ระดับต่ำ (ใช้น้อย) (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.66)	37	8.94
รวม	414	100
Mean = 1.98 S.D. = 0.25 Min = 1.10 Max = 3		

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ (n=414)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19		แปลผล
	χ^2	p-value	
เพศ	1.56	0.5	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	7.37	0.05**	มีความสัมพันธ์
ระดับการศึกษา	6.74	0.05**	มีความสัมพันธ์
อาชีพ	3.83	0.25	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	13.56	0.005*	มีความสัมพันธ์

* p-value < 0.01, ** p-value < 0.05

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ (n=414)

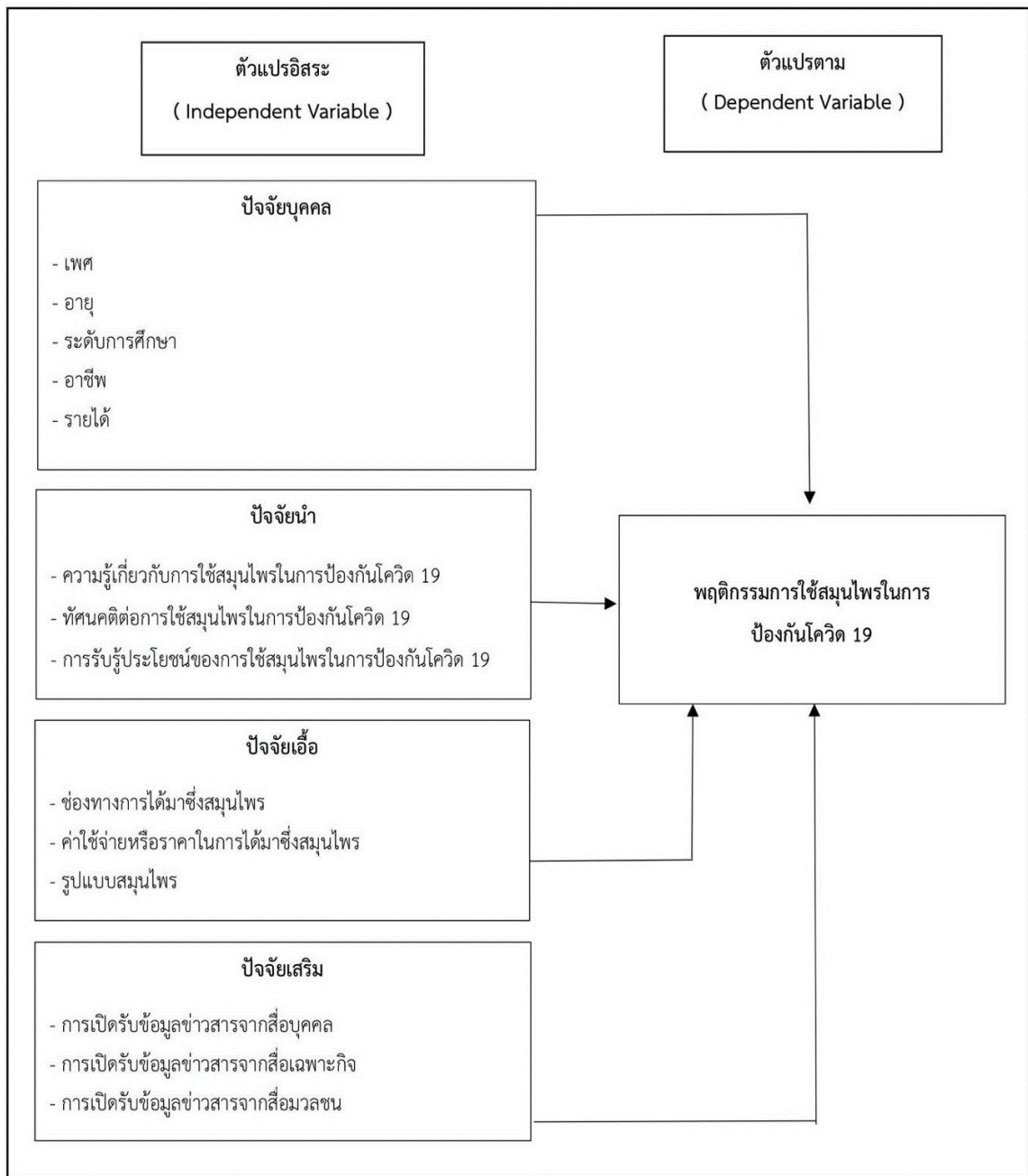
ปัจจัยนำ	พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19		แปลผล
	r	p-value	
ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19	0.19	0.005*	มีความสัมพันธ์
ทัศนคติต่อการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19	0.19	0.005*	มีความสัมพันธ์
การรับรู้ประโยชน์ของสมุนไพรป้องกันโควิด 19	0.24	0.005*	มีความสัมพันธ์

* p-value < 0.01, ** p-value < 0.05

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ (n=414)

ปัจจัย	พฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19		แปลผล
	χ^2	p-value	
ปัจจัยเอื้อ			
ช่องทางในการได้มาซึ่งสมุนไพร	0	0.99	ไม่มีความสัมพันธ์
ค่าใช้จ่ายหรือราคาในการได้มาซึ่งสมุนไพร	10.47	0.01*	มีความสัมพันธ์
รูปแบบสมุนไพร	8.15	0.025	มีความสัมพันธ์
ปัจจัยเสริม			
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล	20.97	0.005**	มีความสัมพันธ์
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ	58.79	0.005**	มีความสัมพันธ์
การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน	9.27	0.01	มีความสัมพันธ์

* p-value < 0.01, ** p-value < 0.05

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดกระบี่. (2564). **มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2564, จาก <https://shorturl.asia/yv0md>
2. ต้ม บุญรอด และคณะ. (2555). ปัจจัยที่ผลต่อการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น. **วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา**. 7(2), 25-37.
3. กรมสุขภาพจิต. (2564). **5 สมุนไพรพื้นบ้านช่วยต้านโควิด-19**. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2564, จาก: <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view>
4. Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd. New York: Harper and Row Publications.
5. Bloom, B. S., et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
6. วิริยญา เมืองช้าง. (2559). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2564, จาก: <http://ethesisarchive.library>
7. Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. In Reading in Fishbein. New York: Wiley & Son.
8. Best, J. W. (1977). **Research in Education**. 3rd. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
9. กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
10. โรสนานี เหมตระกูลวงศ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. **ในการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11**. วันที่ 17 กรกฎาคม 2563. (หน้า 1979-1986). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
11. ขวัญเรือน กำวิตุ และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนในเขตภาษีเจริญ. **วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม**. 20(39), 99-109.
12. กาญจนา อ้วนเต็บ และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. **ในการประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ครั้งที่ 2**. วันที่ 7-8 กุมภาพันธ์ 2562. (หน้า 220-230). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.
13. สำนักบริหารทะเบียน. (2564). **ข้อมูลสถิติประชากรจังหวัดกระบี่ ปี พ.ศ. 2564**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2565, จาก: <https://www.bora.dopa.go.th/>

14. ชนิกรณ์ กองถวิล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ตรัง: สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564, จาก: <http://cdev.scphtrang.ac.th/node/182>
15. พิรมน การย์กุลวิฑิต และคณะ. (2562). สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. ชลบุรี: บริษัท โพร แอมโพน จำกัด.
16. ณัฐวรรณ คำแสน. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี, 4(1), 33-48.
17. กัญญาลักษณ์ สีสองสม และณรงค์ ใจเที่ยง. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของบุคลากรโรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วารสารกฎหมายและนโยบายสาธารณสุข, 6(เพิ่มเติม), 155-170.
18. เจริญศรี ย่อมเจริญ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(1), 195-209.
19. ดรัญชนก พันธุ์สุมา และพงษ์สิทธิ์ บุญรักษา. (2564). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันโควิด-19 ของประชาชนในตำบลปูลู่ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ศรีนครินทร์เวชสาร, 36(5), 597-604.
20. พูนสุข ช่วยทอง และคณะ. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของประชาชนในเขต 11 กระทรวงสาธารณสุข. วารสารเกื้อการุณย์, 19(2), 60-74.

